

Ο ρόλος της Ολυμπιακής παιδείας για την αντιμετώπιση της παραβατικότητας των νέων

- Της Κωνσταντίνης Γογγάκη

Κύρια ομιλήτρια στην 21^η Σύνοδο της Εθνικής Ολυμπιακής Ακαδημίας Κύπρου, ήταν η Δρ Κωνσταντίνα Γογγάκη, που είναι επίκουρος καθηγήτρια Αθλητικής Φιλοσοφίας στο ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η κυρία Γογγάκη, ανέπτυξε με ξεχωριστή θα λέγαμε δεινότητα το θέμα της, κρατώντας το ακροατήριο της σε συνεχή προσοχή.

Στο τέλος της ανάλυσης του θέματος «Ο Ρόλος της Ολυμπιακής Παιδείας για την αντιμετώπιση της παραβατικότητας των νέων» η κυρία Γογγάκη απάντησε σ' όλες τις ερωτήσεις που της υποβλήθηκαν. Η ανάλυση του θέματος, είναι η ακόλουθη:

Το πρόβλημα της παραβατικής συμπεριφοράς των νέων, και ειδικότερα των εφήβων

Η νεολαία κάθε κοινωνίας, πέρα απ' τις αξίες που κληρονομεί από τις προηγούμενες γενεές, αναπτύσσει και τις δικές της ανάγκες και θεωρίες. Η κριτική που ασκεί πάνω στα ζητήματα της εποχής της συχνά διαπνέεται από ανανεωτικό και ανιδιοτελές πνεύμα, που είναι απόρροια του ότι η νεολαία δεν συνιστά μέρος της παραγωγικής διαδικασίας και άρα δεν έχει ακόμη χρειαστεί να ενταχθεί στο σύστημα. Το χαρακτηριστικό αυτό γνώρισμα της νεολαίας, η μη εξάρτησή της δηλαδή από το παραγωγικό σύστημα, συχνά την εξωθεί σε

αντιπαράθεση και σύγκρουση με το κατεστημένο και σε δράσεις ακραίες, με τις οποίες εναντιώνεται στο υπάρχον κοινωνικό και πολιτικό σύστημα. Δεν είναι λίγες, μάλιστα, οι φορές που οι μαχητικές κινητοποιήσεις της νεολαίας αποτέλεσαν την κορωνίδα μιας κοινωνικής εξέγερσης, ενώ, λόγω και της απήφησης της ζωής τους, ένας σημαντικός αριθμός νέων ανθρώπων έβαψε με το αίμα του τα πεδία των μαχών. Οι παραπάνω αντιδράσεις εντάσσονται στο είδος της κοινωνικής διεκδίκησης η οποία σκοπιά έχει το κοινό καλό. Έτσι, όσο υποκειμενικές και αν είναι, διαθέτουν, πάντως, το άλλοθι της κοινωνικής αξιοποίησής τους, και, παρότι συνοδεύονται από μορφές παραβατικότητας, όπως συγκρούσεις, χρήση βίας, επιθέσεις, φωτιές και άλλες καταστροφές, γίνονται ανεκτές από την κοινωνία, καθώς συνιστούν αντίσταση κατά της εξουσίας η οποία καταστρατηγεί την ελευθερία και τη δικαιοσύνη.

Εκτός από τις παραβατικές πράξεις που εκλαμβάνονται ως αντιεξουσιαστική δράση, υπάρχει και μια 'υποκειμενική παραβατικότητα', που μπορεί να εκληφθεί ως ένδειξη μιας προσωπικής αυτοκαταστροφικής διάθεσης, καθώς ο νέος εξωτερικεύει με βία, συγκρούσεις, κλοπή, σύσταση συμμορίας, ληστεία, ακόμη και με εγκληματικότητα, το θυμό που ο ίδιος έχει συσσωρεύσει. Οι εκρήξεις θυμού

είναι εμφανείς ειδικά στην ηλικία της εφηβείας, κατά την οποία το θυμικό του νέου ενισχύεται κι από την έλλειψη επίγνωσης των συνεπειών των πράξεών του, καθώς και απ' την ψευδαίσθηση της δύναμής του που του προξενεί η ηλικία του. Εάν, μάλιστα, οι εκδηλώσεις αυτές δεν μπορούν να ελεγχθούν από το έλλογο στοιχείο, και αποκτήσουν επαναληπτικό ή ανεξέλεγκτο χαρακτήρα, τότε είναι εμφανές ότι πρόκειται για παθογένεια, η οποία χρήζει ειδικής αντιμετώπισης και θεραπείας.

Η νεολαία, διαχρονικά, δεν είναι, επομένως, μόνο αντικείμενο διαπαιδαγώγησης, αλλά και υποκείμενο δράσης, με ιδιαίτερες επιδιώξεις και επιθυμίες. Η καθημερινότητα και ο δυτικός πολιτισμός αποδεικνύουν, μάλιστα, πως η σύγχρονη νεολαία είναι εκτεθειμένη σε μια πληθώρα ατομικών και κοινωνικών προβλημάτων, τα οποία κάθε νέος αντιμετωπίζει με εντελώς διαφορετικό τρόπο. Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει ο νεολαίος τα προβλήματα της πολιτισμικής κρίσης, εξαρτάται κυρίως από δύο παράγοντες: α) από την προσωπικότητα του ίδιου, και β) από το σύστημα αξιών της κοινωνίας. Ο πρώτος παράγοντας είναι αποτέλεσμα κυρίως της σχέσης του νέου με τους γονείς του, καθώς με την αποδοχή ή την απόρριψή τους αποτελούν το θετικό ή διαλυτικό μοτίβο επάνω στο οποίο βασίζεται ολόκληρος ο ψυχισμός του.

Το δεύτερο εξ αυτών, το σύστημα αξιών, συνιστά το σύνολο των ηθικών αρχών που επιλέγει για να ζει η κοινωνία. Εάν η κοινωνία λειτουργεί με τις αρχές του σεβασμού της προσωπικότητας και της απόδοσης δικαιοσύνης, αυτές αντανakλώνται στην παιδεία της, και από εκεί στην ομάδα και το άτομο. Δια της παιδείας, επομένως, το αξιακό σύστημα της κοινωνίας εξακτινώνεται σε κάθε τομέα της κοινωνικής ζωής. Η επικρατούσα ιδεολογία αντανakλάται στην εκπαίδευση, όπου μπορεί κανείς να εμβαθύνει και ν' αξιολογήσει. Εάν, κατά συνέπεια, η παιδεία συνιστά ένα συγκροτημένο, ανθρωπιστικό οικοδόμημα, τότε και η παρεχόμενη εκπαίδευση θα είναι ανάλογη, ενώ και οι νέοι που θα εξέλθουν ως πολίτες, θα διαθέτουν συγκρότηση και ανθρωπισμό. Εάν, όμως, η πολιτεία προωθεί, άμεσα ή έμμεσα, μέσα από τους θεσμούς της, τον

ανταγωνισμό, τη μισαλλοδοξία, την έλλειψη σεβασμού, την αναξιοκρατία, την κοινωνική ανισότητα, με δύο λόγια την αδικία και την ανελευθερία, τότε δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη λειτουργία των παραπάνω ως μπουύμεραγκ εναντίον της.

Ως 'παραβατικότητα' στην εγκληματολογία νοείται η παράνομη συμπεριφορά λόγω παραβάσεων νομικών και κοινωνικών κανόνων¹. Υπάρχει, ωστόσο, και η 'εφηβική παραβατικότητα', καθώς έχει παρατηρηθεί πως οι μαθητές που είναι πιο επιθετικοί σε σχέση με άλλους, είναι εκείνοι που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 16-19 ετών. Στην ηλικία αυτή ο νέος χαρακτηρίζεται από την έξαρση της ερωτικής επιθυμίας, την ανάγκη αποκήρυξη του γονεϊκού προτύπου και τη δυναμική επιδίωξη της αυτονομίας του. Και καθώς το «εγώ» του εφήβου διαμορφώθηκε μέσα από ένα παιχνίδι μιμήσεων, ταυτίσεων και αντιθέσεων ως προς τις γονεϊκές εικόνες, για να επιβεβαιώσει την αυτονομία του οδηγείται συνήθως σε στάση αντίθεσης ή και εξέγερσης απέναντι στους γονείς. Παραδόξως αυτές οι εξεγέρσεις, όσο πιο ακραίες είναι, τόσο περισσότερο αποκαλύπτουν βαθείς δεσμούς που ο έφηβος δυσκολεύεται να κόψει. Επειδή αισθάνεται τους γονείς του σαν δύναμη που παραλύει ασυνείδητα την αυτονομία του, αντιδρά με ένταση, πράξεις βίας, επιθετικότητα και άγχος, επισημαίνει ο Ζωρζ Μοκό². Αυτού του είδους η παραβατικότητα, είναι, ωστόσο, πιο υγιής, από δραματικά ακραίες περιπτώσεις, όπου ο έφηβος επιχειρεί να δραπετεύσει από το αυταρχικό ασυνείδητο των γονέων του και τις δικές του φαντασιώσεις με την αυτοκτονία ή το φόνο³.

Η δραματοποίηση (acting-out) είναι αρκετά συχνή στον έφηβο, που κατακλύζεται από μια λίμπιντο, η οποία εμπλουτίζεται απότομα από τις επιδράσεις της εφηβικής ωρίμανσης. Το «εγώ» που έχει να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο ελέγχου, μπορεί και να ξεχειλίσει, κυρίως εάν το περιβάλλον, ειδικότερα των γονέων, του κάνει πιο δύσκολη την εξωτερική πραγματικότητα στην οποία πρέπει να υποτάξει τις επιθυμίες του. Η εφηβική παραβατικότητα γεννιέται συνήθως από αυτή την έλλειψη αυξημένης εσωτερικής ενέργειας και την δραμα-

τοποίηση που μπορεί να προκαλέσει. Οι αδύναμοι χαρακτήρες μπορούν να νιώσουν την παραβατικότητα σαν μέσο επιβεβαίωσης μιας αυτονομίας όχι πολύ σίγουρης για τον εαυτό της, κατά τον Μοκό⁴. Έτσι, μπορεί συνειδητά να μάχονται σθεναρά, ακόμη και με παραβατικές πράξεις, τη σκληρότητα που υπάρχει στον κόσμο, όμως οι ίδιοι κουβαλούν μέσα τους μια εμπειρία σκληρότητας, την οποία ασυνείδητα μεταφέρουν σε άλλους⁵. Οι έφηβοι, που δεν είναι ακόμη σίγουροι για τη σεξουαλική τους φύση, έχουν την τάση να βρίσκουν στήριγμα σε ομάδες ή παρέες, όπου αντλούν, μέσα σε αλληλεγγύη ομοφύλων, μια δύναμη την οποία δεν έχουν ακόμη εντελώς απελευθερώσει μέσα τους και η οποία θα τους επιτρέψει να αναλάβουν το άγχος της απαγόρευσης της οιδιπόδειας επιθυμίας⁶.

Εκτός από τους ενδογενείς παράγοντες, καθοριστική συνιστώσα για τη διαμόρφωση παραβατικών ή προβληματικών συμπεριφορών είναι η ενδοοικογενειακή βία. Εξίσου σημαντικοί παράγοντες είναι η εντεινόμενη αβεβαιότητα του μέλλοντος και τα κοινωνικά αδιέξοδα, που αποτυπώνονται στις αυταρχικές δομές του συστήματος, το απαιτητικό σχολικό πρόγραμμα, την αναζήτηση επιπλέον εφοδίων για το μέλλον, την ελαχιστοποίηση του προσωπικού χρόνου του μαθητή, και την αντικατάσταση των άμεσων ανθρώπινων σχέσεων με την τεχνολογία. Όλα αυτά περιορίζουν τη δυνατότητα κοινωνικοποίησης του νέου, ενώ τον εξασκούν στην αναζήτηση ατομικών λύσεων σε συλλογικά προβλήματα. Εξάλλου, σε συνδυασμό με την ανυπαρξία μιας έστω υποτυπώδους φιλοσοφίας για φυσική δραστηριότητα, καταδικάζουν το νέο σε έλλειψη ουσιαστικής επαφής ακόμη και με τον ίδιο του τον εαυτό. Το περίσσειμα της φυσικής του ενέργειας, μη έχοντας πού και πώς να το εξωτερικεύσει, το συμπιέζει διαρκώς, μέχρι του ορίου της εκρηκτικής και αλόγιστης αποσυμπίεσής του.

Η συμβολή της Ολυμπιακής Παιδείας στον ανθρωπιστικό αθλητισμό

Ο 'ολυμπισμός', σύμφωνα με τον Ολυμπιακό Χάρ-

τη, είναι μια φιλοσοφία ζωής, η οποία εξαιρεί και συνδέει ισόρροπα το σύνολο των αρετών του σώματος με τις αρετές του πνεύματος. Ολυμπισμός είναι η δημιουργία ενός τρόπου ζωής που βασίζεται στην απόλαυση της προσπάθειας, στην παιδαγωγική αξία του καλού παραδείγματος και στο σεβασμό των θεμελιωδών οικουμενικών ηθικών αρχών⁷. Ως ιδέα είναι κάτι, συνεπώς, που μαθαίνεται, δια της ολυμπιακής παιδείας. Η 'ολυμπιακή παιδεία', δεν αφορά, ωστόσο, αποκλειστικά και μόνο στο σχολείο, αλλά ως «παιδεία» συνιστά μια κοινή αξία, η οποία, όπως κάθε κοινωνική δράση, απηχεί τις αντιλήψεις της κοινωνίας. Αν, δηλαδή, οι κοινωνικές αντιλήψεις δεν αποτιμούν τον άνθρωπο ως αξία, αλλά τον υποκαθιστούν με το όφελος, τότε και η αθλητική δραστηριότητα θα σημαδεύεται απ' αυτή την αρχή. Και, αν κοινωνικό κριτήριο για την ενσχόληση κάποιου με τον αθλητισμό είναι η ιδιότητα, καμιά θεωρία περί αγνού ολυμπιακού πνεύματος δεν μπορεί να έχει απήχηση. Ακόμη λιγότερο μπορεί ν' ασκήσει η ολυμπιακή παιδεία οποιαδήποτε επίδραση εάν απευθύνεται σε συνειδήσεις νοσηρές ή ηθικά αλλοτριωμένες.

Η γενικότερη παιδεία, επηρεάζει, επομένως, βαθύτατα, ίσως για την ακρίβεια εξαρτά, την ποιότητα της παρεχόμενης στην εκπαίδευση «Ολυμπιακής Παιδείας». Εάν η κοινωνία εθίζεται σε τάσεις που τη μετατρέπουν σ' ένα είδος αρπακτικού πτηνού, τότε η αναφορά στην «ολυμπιακή ιδέα» δεν μπορεί να παράγει ρίζες ανθεκτικές. Η γενική, και κυρίως η ανθρωπιστική παιδεία, είναι αναγκαία για τη διαμόρφωση ιδεών, που στη συνέχεια θα ανακλαστούν σε κάθε κοινωνική δραστηριότητα. Με άλλα λόγια, η «Ολυμπιακή Παιδεία» μπορεί να συμβάλλει στη διαμόρφωση ηθικών αρχών και να καλλιεργήσει στους μαθητές μηνύματα ελέγχου της παραβατικότητας, και εναντίωσης στη χρήση ντόπινγκ, τη βία, το ρατσισμό ή τον εθνικισμό που αναδύονται μέσα απ' τον αθλητισμό, μόνο όταν υφίστανται κοινωνικές αξίες. Μόνο εάν ενισχύεται από ένα αντίστοιχο αξιακό σύστημα, μπορεί να εκλογικεύσει την αθλητική επιτυχία ή να ελέγξει τις ακρότητες.

Εξάλλου, δια της «Ολυμπιακής Παιδείας» υπάρχει δυνατότητα να τεθούν νέα, ρηξικέλευθα, ζητήματα

στην εκπαίδευση, για την αναζήτηση και ανάδειξη α) της ποιότητας του αθλητισμού και β) του ανθρωπιστικού του χαρακτήρα. Αντί, όμως, να δοθούν έτοιμες και παγιωμένες αντιλήψεις, από ένα εκπαιδευτικό σύστημα που επιβάλλεται λειτουργώντας από πάνω προς τα κάτω, αντιθέτως, θα πρέπει να δίνεται η ευκαιρία για ανοιχτό κι απροκατάληπτο διάλογο και για άσκηση της κριτικής εκ μέρους των μαθητών. Ίσως ο διάλογος αυτός, καθοδηγούμενος από εκπαιδευτικούς ειδικευμένους, να προωθήσει απόψεις καινούριες, ώστε ν' αναπτυχθεί νέος προβληματισμός για μια σειρά «δεδομένων» ζητημάτων. Εν τέλει, ίσως να κρινόταν σκόπιμο ότι πρέπει ν' αφαιρεθούν από τον αθλητισμό όλες εκείνες οι συστατικές που επιπέινουν την εθνικιστική διάθεση, τη σωματική κακοποίηση ή τη διαφημιστική προπαγάνδα εις βάρος της ανθρώπινης αξίας.

Το πνεύμα του Ολυμπισμού δεν συνιστά μόνο στόλισμα των νέων με τη σημαία της ομάδας τους ή υποστήριξη της μέχρι θανάτου. Οι μαθητές δεν πρέπει να αρκεστούν στο ρόλο των παρατηρητών ή των οπαδών, αλλά ν' αναχθούν σε πρωταγωνιστές, καθώς στα σχολεία υπάρχει γόνιμο έδαφος καλλιέργειας των συνειδήσεων, που είναι οι παιδικές ψυχές. Τα παιδιά μπορούν να κατανοήσουν το μήνυμα του Ολυμπισμού καλύτερα απ' όλους τους άλλους, καθώς διαθέτουν ανοιχτά κανάλια επικοινωνίας και συλλαμβάνουν ευκολότερα τα ηθικά μηνύματα. Είναι τουλάχιστον άστοχο, το ατόφιο υλικό της καθαρής τους συνειδήσεως, να το σφετερίζονται οι μεγάλοι με το 'πνεύμα' του εμπορίου ή του φανατισμού ή ακόμη και της αισχροκέρδειας⁸. Η «Ολυμπιακή Παιδεία» αξιοποιεί την αυθόρμητη διάθεση των παιδιών να μάθουν τους όρους ενός καλύτερου αύριο και στον τομέα του αθλητισμού. Μπορούν, κατά συνέπεια, αντί να εκπαιδεύονται για να γίνουν δογματικά πηγάκια, να ανταποκριθούν στο ρόλο των μικρών πρεσβευτών, για εκκευρία, ειρήνη, πολιτισμό, συνεργασία, συναγωνισμό και φιλία⁹. Η διάβρωση, ωστόσο, ορισμένων χώρων του αθλητισμού, συνδέει τον 'ολυμπισμό' με αρνητικούς μόνο συνειρμούς¹⁰.

Η συμβολή της Ολυμπιακής Παιδείας στην άμβλυνση της παραβατικότητας

Οι κοινωνικές συγκρούσεις στην Ελλάδα, εκδηλώνονται σήμερα σε πολλούς χώρους, όχι μόνο στον μαθητικό, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν λάβει απρόβλεπτες διαστάσεις. Το φαινόμενο της βιαιότητας δεν περιορίζεται μόνο σε περιθωριακές ομάδες μαθητών, αλλά έχει αποκτήσει μια μορφή γενίκευσης, εκτεινόμενη σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και τις κατηγορίες των μαθητών. Στις σύγχρονες, μεταβιομηχανικές κοινωνίες, οι κοινωνικές συγκρούσεις είναι, πλέον, γενικευμένες και οι συμπεριφορές της περιθωριοποίησης και της παρέκκλισης τείνουν να αλληλοεπικαλύπτονται¹¹.

Η 'ολυμπιακή παιδεία' δεν μπορεί, επομένως, δρώντας από μόνη της, να άρει όλες τις αδικίες ή αδυναμίες του πολιτικού και κοινωνικού συστήματος, αλλά λειτουργεί συμπληρωματικά αυτών. Μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπισή της παραβατικότητας των νέων, στο βαθμό όμως που η γενική παιδεία και το υπάρχον σύστημα αξιών ευνοούν αυτόν της το ρόλο. Η απόκτηση, ενός αξιόπιστου ρόλου της Ολυμπιακής Παιδείας, είναι εφικτή, εφόσον η ολυμπιακή φιλοσοφία αποκτήσει στην Ελλάδα ένα βαθύ και ουσιαστικό, θεσμικά εδραιωμένο, περιεχόμενο. Αυτή τη στιγμή, πάντως, όχι μόνο δεν απευθύνεται σε ειδικές κατηγορίες της νεολαίας, όπως είναι οι παραβατικοί, αλλά ούτε καν σ' εκείνους η συμπεριφορά των οποίων θεωρείται φυσιολογική. Το κοινωνικό σύστημα εμφανίζει κρίση αξιών, και το εκπαιδευτικό σύστημα εμφανίζει ανεπάρκεια. Υπό τις παρούσες συνθήκες η προσθήκη της ολυμπιακής παιδείας στο σχολείο, ίσως συνιστούσε απλά ένα ακόμη μάθημα στο ήδη φορτωμένο πρόγραμμα των μαθητών. Ακόμη κι αν εισηγείτο η πολιτεία την προσθήκη της 'ολυμπιακής παιδείας', για να καλλιεργήσει την αξία του «ευ αγωνίζεσθαι»¹² και του πολιτισμού του σώματος¹³, οι νέοι δεν θα είχαν και μεγάλη δυνατότητα να ασκηθούν και να παίξουν στο σχολείο και τη γειτονιά τους, καθώς, εκτός της φιλοσοφίας, απουσιάζουν σε μεγάλο βαθμό και οι αθλητικές υποδομές που απαιτούνται¹⁴.

Γενικά, οι έφηβοι που εμφανίζουν απόκλιση από μία 'αποδεκτή' συμπεριφορά, είναι νέοι εγκλωβισμένοι οι ίδιοι στις αλυσίδες της παιδικής τους ηλικίας, όπου βίωσαν εγκατάλειψη, διακρίσεις, περιφρόνηση και κακή χρήση της εξουσίας, τα οποία και διακονούν από τη μια γενιά στην άλλη. Όταν τα παιδιά αυτά μπορέσουν να βιώσουν συνειδητά την αδυναμία και την οργή των πρώτων χρόνων της ζωής τους, δεν θα χρειάζονται πια να κρατούν σε απόσταση αυτά τα συναισθήματα και, ταυτόχρονα, ν' ασκούν εξουσία σε άλλους, επισημαίνει η Alice Miller¹⁵. Η ολυμπιακή παιδεία μπορεί να προσφέρει ένα χώρο επούλωσης της σκληρότητας και της κακομεταχείρισης των νέων αυτών, υπό τον όρο ότι δεν λειτουργεί με αυταρχισμό και διακρίσεις, αλλά με ανθρωπισμό. Το ίδιο ισχύει και για τις αθλητικές δραστηριότητες, υπό τον όρο ότι δεν αναπαράγουν το αυστηρό σύστημα επιλογής και κατάταξης, αλλά εκεί αναγνωρίζεται κάθε είδους προσφορά. Η εφαρμογή στην πράξη της ολυμπιακής παιδείας, προϋποθέτει, εν προκειμένω, την υιοθέτηση εκ μέρους της πολιτείας μιας νέας αθλητικής ιδεολογίας, η οποία σημαίνει μεταξύ άλλων: Την αναγνώριση της μοναδικότητας του ατόμου. Την αξιοποίηση του ψυχαγωγικού και παιγνιώδους χαρακτήρα του αθλητισμού. Τον περιορισμό του κατακερματισμού του χρόνου των μαθητών. Τη βελτίωση των αθλητικών υποδομών τόσο στο σχολείο, όσο και στη γειτονιά, μέσα από την οποία μπορεί να δημιουργηθεί η αίσθηση της ομαδικότητας και της κοινότητας. Κυρίως, όμως, την αλλαγή νοοτροπίας, ώστε ν' απαλλαγεί ο αθλητισμός από τον ψυχαναγκασμό της πρωτιάς ή την περιφρόνηση του ηττημένου, στοχεύοντας στην αποκατάσταση μιας επαφής με τη φύση, το σώμα του και την ομάδα, και όχι στον ανταγωνισμό του άλλου. Η πολιτεία ως συνειδητοποιήσει ότι οι ανταγωνιστικές και συγκρουσιακές τάσεις που αναζωπυρώνονται στις σύγχρονες κοινωνίες, ειδικά των μεγαλουπόλεων, έχει δυσμενείς έως και δραματικές επιπτώσεις στην ομαλή λειτουργία της ίδιας της κοινωνίας.

Τα ποσοστά της παραβατικότητας των νέων στην Ελλάδα έχουν σήμερα, ωστόσο, τάση αύξησης, και θα πρέπει να συνετίσουν την πολιτεία απέναντι

σε ένα κοινωνικό πρόβλημα. Οι νέοι αυτοί δεν είναι επισκέπτες από άλλο πλανήτη, αλλά τα παιδιά μας, δηλαδή έργο και καθρέφτης μας. Με την παραβατικότητά τους κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για την κοινωνία που δημιουργήσαμε. Η 'ολυμπιακή παιδεία', ως συστατικό στοιχείο μιας εκ βάθρων αναγεννημένης παιδείας, θα πρόσφερε πολλά σε κάθε νέο, πόσο μάλλον στα δυσκολεμένα παιδιά, καθώς θα λειτουργούσε σαν ηχείο των ψυχολογικών και σωματικών κραδασμών τους, και σαν φυσικό παρατηρητήριο των εντάσεων, των συγκρούσεων και των μεταπτώσεών τους. Αξιοποιώντας την ανάγκη της εφηβείας για συμμετοχή σε ομάδες ή παρέες ομοφύλων, θα εντάσσονταν οι νέοι σε αθλητικές ομάδες, στις οποίες θα αποφόρτιζαν το περίσσειμα της ενέργειάς του, νοιώθοντας παράλληλα δημιουργικοί και εξελιγμένοι. Η νεολαία δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται μόνο ως χώρος ανίχνευσης νέων ταλέντων, αλλά δια της ολυμπιακής παιδείας μπορεί να ενισχυθεί το αυτοσυναισθήμα και η άσκηση αυτοελέγχου και αυτοσυγκράτησης, χαλιναγωγώντας τις αυτοκαταστροφικές κι αψιθυμικές αντιδράσεις του νέου¹⁶.

Η ένταξη της ολυμπιακής παιδείας στη στρατηγική πρωτογενούς πρόληψης, με την εφαρμογή προληπτικών μέτρων για την αντιμετώπιση της παραβατικής συμπεριφοράς και την ανάπτυξη τεχνικών απεμπλοκής τους από τέτοια προβλήματα, θα είχε μεγάλη σημασία. Η ανοχή στον χουλγκανισμό, η λογική του μίσους και η συσχέτιση της έννοιας της πόλης με τη 'ζούγκλα', εκτρέφουν ένα φαινόμενο που σταδιακά μπορεί να μετατραπεί σε Κρόνο που τρώει τα παιδιά του. Αντιθέτως, η αποκατάσταση της σωματικής, κοινωνικής και ψυχοσυναισθηματικής ισορροπίας κρίνεται απαραίτητη για την αποτελεσματικότητα της υποστήριξης των παραβατικών νέων¹⁷. Η ισορροπία σε πρόσωπα και σε λειτουργίες κατοχυρώνει την εξισορρόπηση και την ευμερία της πολιτικής κοινωνίας και των μελών της¹⁸. Επειδή, όμως, στη ζωή δεν λειτουργούν όλα τόσο ομαλά και αυτονόητα, χρειάζεται κανείς να επαγρυπνά, ώστε να ενισχύει την προσπάθεια καθιέρωσης και εφαρμογής μιας νέας και καλύτερης τάξης πραγμάτων.

Βιβλιογραφία

ΓΚΑΝΤΕΡΕ, ΦΡ., ΛΑΓΚΙΓΙΟΜΙ, Π., ΜΠΕΡΤΟ, Ζ., ΜΠΡΟΜ, Ζ.-Μ. (1982). *Αθλητισμός, κουλτούρα και καταπίεση*, μτφρ. Γόλα Γεωργαντζή, εκδ. Ουτοπία, Αθήνα. Τίτλος του Πρωτοτύπου: Ginette Berthaud, Jean-Marie Brohm, François Gantheret, Pierre La-guillamie, *Sport, culture et répression*, εκδ. Librairie François Maspero, Paris 1972.

ΓΟΓΓΑΚΗ, Κ. (2002). Ο κερδώς χαρακτήρας του σύγχρονου αθλητισμού, *Αρχαιολογία & Τέχνη*, 83:77-81.

ΓΟΓΓΑΚΗ, Κ. (2003). Ευκαιρίες άθλησης και αναπαραστάσεις του μαθητικού πληθυσμού του Λεκανοπεδίου Αττικής για τη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό, *Αντιπετράδια της Εκπαίδευσης*, 67:42-48.

ΓΟΓΓΑΚΗ, Κ. (2003, 1η). *Οι αντιλήψεις των αρχαίων Ελλήνων για τον αθλητισμό*, Γ. Δαρδανός-Τυπωθήτω, Αθήνα.

ΓΟΓΓΑΚΗ, Κ., ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Α., ΚΑΤΣΙΚΑΣ, Χ. (2004). Ελεύθερος χρόνος και ενασχόληση του μαθητικού πληθυσμού της Αττικής με αθλητικές δραστηριότητες, *Φυσική Αγωγή, Αθλητισμός και Υγεία*, 16-17:63-73, έκδοση της Ένωσης Πτυχιούχων Φυσικής Αγωγής Νομού Ηρακλείου.

ΓΟΓΓΑΚΗ, Κ. (2008, α). Η διαχρονική αξία του 'ευ' στον αθλητισμό και η ηθική διάσταση του 'ευ αγωνίζεσθαι', *Φιλοσοφία και Παιδεία*, 46:7-10.

ΓΟΓΓΑΚΗ, Κ. (2008, β). Ο ανθρωπισμός του σώματος ως αντίβαρο στην αθλητική αλλοτρίωση, *Αντιπετράδια της Εκπαίδευσης*, 87:78-83.

ΓΟΓΓΑΚΗ, Κ. (2009). Ο πολιτισμός του σώματος ως πνευματικός απόηχος της Ολυμπίας και η αποσπασματικότητα του σύγχρονου σχολικού αθλητισμού, *Φιλολογική*, 107:44-50.

ΜΑΝΟΣ, Α. (2001, 2η). *Προσωκρατική-Πλατωνική και Μεταπλατωνική Διανόηση. Αξιολογικές έρευνες*, Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, Αθήνα.

ΜΑΝΟΣ, Α. (2007). *Πλατωνική Φιλοσοφία. Μία ιερή τετρακτύς αποριών*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.

MILLER, A. (2003). *Οι φύλακές της παιδικής μας ηλικίας*, μτφρ. Ε. Αλεξοπούλου-Ν. Λάζαρης, εκδ. Ροές, Αθήνα. Τίτλος του Πρωτοτύπου: *Das Drama des begabten Kindes*.

ΜΟΚΟ, Ζ. (1997). *Ψυχανάλυση και Εκπαίδευση*, μτφρ. Ν. Παπαγιάννη, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα. Τίτλος του Πρωτοτύπου: G. Maucro, *Psychanalyse et Education*, 1993, Flammarion.

ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ, Γ. (2004). *Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο*, Κέντρο Λεξικολογίας.

ΜΠΙΣΤΙΚΑ, Ε. (2003). Για το πνεύμα και μήνυμα του Ολυμπισμού, *Η Καθημερινή*, 28 Σεπτ., σ. 2.

ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΣ, Γ.Χ. (2008). Περισσότερα από 1,8 εκατ. Επέρασαν από τα ταμεία του 'Αίαντα', Τα Νέα, σ. 'Αθήνα 2004', 27 Αυγ., σ. 8.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ, Ι.Ν. (1982). *Ψυχολογία ατομικών διαφορών*, Αθήνα.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ, Ι.Ν. (1984). *Στοιχεία κλινικής Ψυχολογίας*, Αθήνα.

ΦΑΚΙΟΛΑΣ, Ν. (1998). Παραβατικότητα και επιθετικότητα εφήβων μαθητών, Ανακοίνωση στο Σεμινάριο με θέμα «Εισαγωγή αθλητικής και ολυμπιακής παιδείας στην εκπαίδευση», Κέρκυρα 21/10/1998-7/11/1998.

Βιογραφικό

1. ΣΠΟΥΔΕΣ

Α. ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

1. Πτυχίο ΕΑΣΑ-Ισοτιμία ΤΕΦΑΑ (1985).
2. Πτυχίο Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών (1988).

Β. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

α) ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Φιλοσοφικών Σπουδών, Β' Έδρα Φιλοσοφίας, Διάρκεια: επτά έτη (1982-1989).

2. ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών. Τομέας Κλασικής Φιλολογίας. Διάρκεια: τρία εξάμηνα (Σεπτ. 1988 - Ιαν. 1990).

3. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Εθνικό Θέατρο, Δραματική Σχολή. Πειραματικό Τμήμα. Διάρκεια: ένα ακαδημαϊκό έτος, 1988-1989.

β) ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

1. ΥΠΟΤΡΟΦΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ.

Københavns Universitet, Humanistiske Fakultet. Institute for Nygraesk og Balkanistik. Θέμα: «Ιστορία και λογοτεχνία του 19ου αιώνα, και η μελέτη των χαρακτηριστικών των Νεοελληνικών σπουδών στη Δανία». Διάρκεια: Αύγ. 1990-Άνοιξη 1991.

2. ΥΠΟΤΡΟΦΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ.

Københavns Universitet: 1) Danmarks Højskole for Legems velse (DHL: Ανώτατη Κρατική Σχολή Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού Δανίας), και 2) Classics Institute. Θέμα: «The Mythological sources of the Delphic Games. A juxtaposition with the relevant European research of the 20th century». Διάρκεια: ένα ακαδημαϊκό έτος, Αύγ. 1992 - Σεπτ. 1993.

3. SPORTSHISTORY AND SPORTSPEDAGOGY.

Københavns Universitet. Danmarks Højskole for Legems velse. Διάρκεια: χειμερινό εξάμηνο (1990-1991).

4. «PHILOSOPHICAL and PEDAGOGICAL Approach to Physical Education in Schools. The example of rythmic gymnastics»

Københavns Universitet. Danmarks Højskole for Legems velse. Διάρκεια: χειμερινό εξάμηνο (1990-1991).

5. THE SEMIOTICS OF THE BODY

Københavns Universitet. Danmarks Højskole for Legems velse. Διάρκεια: χειμερινό και εαρινό εξάμηνο ακαδημ. έτους 1992-1993.

6. DANSENS AESTETIK OG HISTORIE

Københavns Universitet. Institut for Nordisk Filologi. Διάρκεια: δύο εξάμηνα, χειμερινό και εαρινό (1992-1993).

Γ. ΔΙΠΛΩΜΑ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

1997. Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών, με θέμα: «Ο Μυθολογικός Κύκλος των Πυθίων

Αγώνων. Καταγωγή-Τελετουργία-Ερμηνεία». Η δημόσια υποστήριξη και η τελική κρίση της διδακτορικής διατριβής έγινε στις 10 Απριλίου, και βαθμολογήθηκε με «Άριστα».

Δ. ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Αγγλική: πτυχίο A' Certificate.

Γερμανική: Mittel Stufe eins.

2. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

α) Σε προπτυχιακό επίπεδο

Διδάσκω το μάθημα «Φιλοσοφία του Αθλητισμού» και είμαι Υπεύθυνη του Κύκλου Ολυμπιακών Σπουδών. Επίσης, διδάσκω τα μαθήματα: Εισαγωγή στη Φιλοσοφία. Ολυμπισμός και Ανθρωπιστικές Σπουδές: Φιλοσοφική Προσέγγιση. Ολυμπιακή Παιδεία και Αθλητική Ηθική. Αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες και Ιστορία της αθλητικής τέχνης. Ιστορία του Πολιτισμού.

β) Σε μεταπτυχιακό επίπεδο

Διδάσκω στο ΜΠΣ «Φυσική Αγωγή & Αθλητισμός» την Ειδίκευση της 'Φιλοσοφίας του Αθλητισμού' και τα παρακάτω μαθήματα: Φιλοσοφία του Αθλητισμού. Ειδικά Θέματα Φιλοσοφίας του Αθλητισμού. Καθοδηγούμενη Μελέτη Φιλοσοφίας του Αθλητισμού. Σεμινάριο Φιλοσοφίας του Αθλητισμού.

3. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΕΡΓΟ

α) Επιστημονικές Δημοσιεύσεις

1. Γογγάκη Κ. (1991). Προσέγγιση των Πυθίων αγώνων δια της αγγελικής ρήσης στην *Ηλέκτρα* του Σοφοκλή, *Λόγος και Πράξη*, 45: 106-116. Έκδοση της Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης.

2. Γογγάκη Κ. (1992). Το εκπαιδευτικό πρόβλημα στις κατεχόμενες περιοχές της Παλαιστίνης, *Αντιπετράδια της Εκπαίδευσης*, 17-18: 59-63.

3. Γογγάκη Κ. (1998). Οι Ολυμπιακοί αγώνες στην παιδική λογοτεχνία: *Asterix aux jeux Olympiques*, *Άθληση και Κοινωνία*, 19: 88-96. Έκδοση του ΤΕΦΑΑ Δημοκρίτειου Παν/μίου Θράκης.

4. Γογγάκη Κ. (1998). Ο ηττημένος αθλητής στον Πίνδαρο, *Φιλολογική*, 64: 16-21. Έκδοση της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων.
5. Γογγάκη Κ. (1999). Οι ελληνοδανικές σχέσεις και οι νεοελληνικές σχέσεις στη Δανία, *Πόρφυρας*, 89: 306-316.
6. Γογγάκη Κ. (1999). Η βία στα αρχαία αθλήματα, στο D.P.S.S. Επετηρίδα ΤΕΦΑΑ Τρικάλων, *Annual International Sport Review*, Τρίκαλα, εκδ. Έλλην, 1: 313-333. Έκδοση του ΤΕΦΑΑ Τρικάλων, Παν/μίου Θεσσαλίας.
7. Γογγάκη Κ. (2002). Ο κερδώς χαρακτήρας του σύγχρονου αθλητισμού, *Αρχαιολογία & Τέχνη*, 83: 77-81.
8. Goggaki K. (2002). The Wreath of Athletic Victory and its Moral Symbolism, *International Journal of Physical Education*, 4: 32-38.
9. Γογγάκη, Κ. (2003). Η πολιτισμική αξία των αρχαίων Ολυμπιακών αγώνων, *Φιλολογική* 82: 54-58.
10. Γογγάκη, Κ. (2003). Ευκαιρίες άθλησης και αναπαραστάσεις του μαθητικού πληθυσμού του Λεκανοπεδίου Αττικής για τη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό, *Αντιπετράδια της Εκπαίδευσης*, 67: 42-48.
11. Γογγάκη, Κ., Χριστόδουλος, Αντ., Κάτσικας, Χρ. (2004). Ελεύθερος χρόνος και ενασχόληση του μαθητικού πληθυσμού της Αττικής με αθλητικές δραστηριότητες, *Φυσική Αγωγή, Αθλητισμός και Υγεία*, 16-17: 63-73. Έκδοση της Ένωσης Πτυχιούχων Φυσικής Αγωγής Νομού Ηρακλείου.
12. Goggaki, K. (2004). The Athletic Victory as a Value in the pindaric Odes, *NIKERPHOROS*, 17: 123-134. Έκδοση του Institut für Alte Geschichte und Altertumskunde, Karl-Franzens-Universität Graz.
13. Γογγάκη, Κ. (2005). Η πολιτική εκμετάλλευση των αρχαίων Ολυμπιακών αγώνων. Το ακραίο παράδειγμα του Κύλωνα του Αθηναίου, *Φιλολογική*, 90: 14-18.
14. Γογγάκη, Κ. (2005). Η ασφάλεια των Ολυμπιακών αγώνων. Από την *Εκχειρία* στο ΝΑΤΟ, *Τετράδια Πολιτικού Διαλόγου, Έρευνας και Κριτικής*, 50-51: 159-168. Έκδοση των εκδόσεων 'Στοχαστής'.
15. Goggaki, K. (2005). Sports and Technology Genetics: The cloned Athlete, *IMEROS*, 5.1: 87-98. Έκδοση των Πρακτικών Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα 'Athletics Society & Identity, Conference Proceedings', του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού.
16. Γογγάκη, Κ. (2008). Η διαχρονική αξία του 'ευ' στον αθλητισμό και η ηθική διάσταση του 'ευ αγωνίζεσθαι', *Φιλοσοφία και Παιδεία*, 46: 7-10. Έκδοση της Ένωσης Καθηγητών για την προαγωγή της Φιλοσοφίας στην εκπαίδευση.
17. Γογγάκη, Κ. (2008). Ο ανθρωπισμός του σώματος ως αντίβαρο στην αθλητική αλλοτρίωση, *Αντιπετράδια της Εκπαίδευσης*, 87: 78-83.
18. Γογγάκη, Κ., Ε. Στραβάκου (2009). Αιέν αριστεύειν: Ο 'άριστος' στην ομηρική αρετολογία, *Φιλοσοφία και Παιδεία*, 51: 25-29.
19. Goggaki, K. (2009). "Body culture" as a spiritual echo of Olympia and the fragmented nature of physical education in the modern-day school in Greece, υπό δημοσίευση, *Sports, Ethics & Philosophy*, Journal of the British Philosophy of Sport Association
20. Γογγάκη, Κ., Π. Μαυροδάκου (2009). Η 'έριδα' στον Όμηρο και τον Ησίοδο και ο ανταγωνισμός στο σύγχρονο αθλητισμό, υπό δημοσίευση, *Φιλοσοφία και Παιδεία*.
21. Goggaki, K. (2009). Der Sinn des olympischen Sieges im klassischen Altertum, υπό δημοσίευση, *Bulletin*, της Association Internationale des Professeurs de Philosophie.

β) ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ - ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. Γογγάκη, Κ. (1997). *Ο Μυθολογικός Κύκλος των Πυθίων αγώνων. Καταγωγή, τελεουργία, ερμηνεία*, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα.
2. Γογγάκη, Κ. (2002). *Σημειώσεις Φιλοσοφίας του Αθλητισμού. Οι αθλητικοί αγώνες στην αρχαία ελληνική διανόηση*, έκδοση Πανεπιστημίου Αθηνών.
3. Γογγάκη, Κ. (2003 1η). *Οι αντιλήψεις των αρχαίων Ελλήνων για τον αθλητισμό*, εκδόσεις Τυπωθήτω - Γ. Δαρδανός, Αθήνα, (2005 2η). Σελίδες 450.

Το βιβλίο διανέμεται από το 2003 έως σήμερα στους φοιτητές/τριες ΤΕΦΑΑ Αθηνών για το υποχρεωτικό μάθημα της 'Φιλοσοφίας του Αθλητισμού'.

4. Γογγάκη, Κ. (2008). *Σημειώσεις Εισαγωγής στη Φιλοσοφία: Ψυχική και σώμα στον αρχαίο ελληνικό και στο σύγχρονο κόσμο*, έκδοση Πανεπιστημίου Αθηνών.
5. Γογγάκη, Κ. (2008). *Σημειώσεις Αισθητικής: Η φιλοσοφία του ωραίου και της τέχνης*, έκδοση Πανεπιστημίου Αθηνών.
6. Γογγάκη, Κ. (2008). *Σημειώσεις Ιστορίας του Πολιτισμού: Άνθρωπος και Πολιτισμός. Μια αδιάσπαστη σχέση*, έκδοση Πανεπιστημίου Αθηνών.
7. Γογγάκη, Κ. (2009). *Το υπόβαθρο των σύγχρονων Ολυμπιάδων*. Σελίδες 360.

Υπό έκδοση, εκδόσεις Λιβάνη.

γ) ΜΕΛΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Μέλος του *IDRAETSFORSK, Gerlev Idrættshøjskole* (Center for Humanistic Sport Studies, Research Institute of Sport, Body and Culture), Δανία, από το 1993.

Μέλος της *Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων* (Π.Ε.Φ.), από το 1998.

Μέλος της *Διεθνούς Επιστημονικής Εταιρείας Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας*, από το 1998.

Μέλος της *Association Internationale des Professeurs de Philosophie* (Bruxelles), από το 2009.

Μέλος της *British Philosophy of Sport Association* (BPSA), από το 2009.

Μέλος της *International Association for the Philosophy of Sport* (IAPS) (New York), από το 2009.

δ) ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

(2004). Διεθνές Συνέδριο με θέμα: "Athletics, Society & Identity", που διοργάνωσε το Foundation of the Hellenic World, στην Αθήνα, 26-29 Μαΐου.

(2004). First World Olympic Congress of Philosophy, με θέμα "Philosophy, Competition and Good Life", που διοργανώθηκε από την International Association for Greek Philosophy, σε Αθήνα-Σπέτσες, 27 Ιουν. έως 4 Ιουλίου.

(2008). Συμμετοχή ως προσκεκλημένη καθηγήτρια (guest professor) στο 16th International Seminar on Olympic Studies for Postgraduate Students, που οργανώθηκε από την International Olympic Academy στην Αρχαία Ολυμπία, Ιούλ.

(2009). Συμμετοχή στο Διεθνές Virtual Olympic Congress που οργάνωσε η ΔΟΕ (Comite Internationale Olympique), με την υποβολή των δύο θεμάτων: "Modern-day quandaries concerning genetic experiments and the future of Athletes", και "The fragmented nature of European school physical education and sport, as a cause for the interest decline of youth sport" (4 Ιανουαρίου).

ε) ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. (2001-2002). Ερευνητικό πρόγραμμα στο πλαίσιο της Γραμματείας Επιτροπής Ερευνών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα: «Ευκαιρίες άθλησης και αναπαραστάσεις του μαθητικού πληθυ-

σμού του Λεκανοπεδίου Αττικής για τη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό».

2. 2003-2004. Ερευνητικό Πρόγραμμα στο πλαίσιο της Γραμματείας Επιτροπής Ερευνών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα: «Τα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των φοιτητών του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού Αθηνών και οι επαγγελματικές τους επιδιώξεις και φιλοδοξίες».
3. 2006. Ερευνητικό Πρόγραμμα στο πλαίσιο της Γραμματείας Επιτροπής Ερευνών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα: «Αποτίμηση της Ολυμπιάδας του 2004 από τους φοιτητές ΤΕΦΑΑ και Φιλοσοφικής Πανεπιστημίου Αθηνών».
4. 2009. Ερευνητικό Πρόγραμμα στο πλαίσιο της Γραμματείας Επιτροπής Ερευνών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα: «Οι απόψεις των φοιτητών/τριών του ΤΕΦΑΑ Αθηνών σχετικά με τη χρήση, την πρόθεση χρήσης και τις ηθικές διαστάσεις της χρήσης αναβολικών ουσιών στον αθλητισμό».

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1 Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ (2004), λ. παραβατικότητα.
- 2 Ζ. ΜΟΚΟ (1997), σσ. 130-139.
- 3 Ό.π. σ. 132.
- 4 Ό.π. σ. 133.
- 5 Α. MILLER (2003), σ. 128.
- 6 Ζ. ΜΟΚΟ (1997), σσ. 133-134.
- 7 Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ, Λεξικό, λ. ολυμπισμός.
- 8 Ε. ΜΠΙΣΤΙΚΑ (2003), σ. 2.
- 9 Ό.π.
- 1 ΓΚΑΝΤΕΡΕ, ΦΡ., ΛΑΓΚΙΓΙΟΜΙ, Π., ΜΠΕΡΤΟ, Ζ., ΜΠΡΟΜ, Ζ.-Μ. (1982), σσ. 20 κ.ε., 55 κ.ε., 127 κ.ε.
- 1 Ν. ΦΑΚΙΟΛΑ (1998).
- 1 Κ. ΓΟΓΓΑΚΗ (2008, α), 7-10.
- 1 Κ. ΓΟΓΓΑΚΗ (2009), 44-50, ηβ. ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ (2008, β), 78-83.
- 1 Κ. ΓΟΓΓΑΚΗ (2003), σσ. 42-48. Πβ. Κ. ΓΟΓΓΑΚΗ, Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Χ. ΚΑΤΣΙΚΑΣ (2004), 63-73.
- 1 Α. MILLER (2003), σ. 129.
- 1 Βλ. Ι.Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ (1984), σ. 13.
- 1 Ν. ΦΑΚΙΟΛΑ (1998).
- 1 Α. ΜΑΝΟΥ (2007), σ. 121.